Štev. 262 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v soboto 18. decembra 1920 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLV

EDINOST

izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. Via Fr. Asiškega štev. 20, I. nadstropje. Via XXIV. Maggio 81
ništvu. — Nefrankirana pisma se ne sp...
Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij...
Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec ... pol...
leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57

FRANJO UŠAN:

Slovenci pod francosko in laško vlado

Slovenci in Slovani sploh imamo to srečo, da moramo večinoma živeti od nekdaj pod tujcem: Ne vemo, kje je vzrok? Nekateri pravijo, da je kriv temu slovanski podedovani greh, ki se mu pravi: nesloga, needinost, notranji razpori, ki se ponavljajo v zgodovini od Svetopolkovih časov pa do današnjega srbsko-bolgarskega in poljsko-ruskega razpora. Vedno mora tujec vihteti bič nad našim narodom! Najbolj pa je bil deležen naš narod te »slovanske usode«. Še danes, mora tretjina našega naroda hoditi skozi vice. Zanimivo pa je, da je v zadnjih stoletjih naš narod dvakrat bival pod romansko vlado (pred 100 leti pod francosko, sedaj pod laško). Vendar: francoska vlada je bila veliko bolj mila in napredna nego današnja laška vlada, čeprav se je takrat pisalo še le 1809, sedaj pa smo že v 20. stoletju.

Po miru, ki ga je sklenil Napoleon z Avstrijo v Schönbrunnu 14. okt. 1809, so naše dežele prišle pod francosko vlado, ki je napravila iz njih novo provincijo z imenom **Ilirija**, ki je obsegala vso Kranjsko, Goriško, Istro, Trst, Dalmacijo, Gornjo Koroško in tirolsko pustriško dolino. Od Toblaka do Varaždina, od Visokih Tur do Lovčena, sploh pokrajine južno od Save, nekaka predhodnica sedanje Jugoslavije. Veliki duh Napoleonov je izpoznal važnost teh pokrajin, da so vrata za dohod na Balkan, da so vez, ki druži vzhod z zapadom. Zato je že takrat pel pesnik Vodnik: »Ilirija v sreu Evrope leži . . .«, »Ilirija prstan Evropini bo«. Napoleon je gledal proti vzhodu, proti Aziji, in zato je posvečal vso skrb novi Iliriji, da bi bila močna in cvetoča. Vse kolonijalno blago, ki je bilo namenjeno za Francosko, je moralo iti preko teh dežel; zato je vlada skrbela za dobre prometne zveze. Središče te transito-kupčije je bila Kostajnica ob reki Uni na Hrvaškem. Tu je Francoska zgradila velikanska skladišča in prenočišča: tu so se zbirali trgovci od vseh strani. Promet je šel odtod na Karlovec, potem na Reko, Trst, ali pa čez Ljubljano po Vipavski dolini v Gorico in potem v Milan. Naši vozniki so pri tem služili lepe denarje. In danes, pod italijansko vlado? O trgovini v našem zasedenem ozemlju skoraj ni čuti več; meje zaprte, velike kazni in zapori za prestopke: trpelo bo zlasti vinogradništvo, če bi to stanje še trajalo nekaj let. Veliko sadja in zeleniave je naša Goriška in kranjska vipavska dolina izvažala proti severu; a vse to je sedaj prenehalo in marsikdo gleda s strahom v bodočnost.

Nova Ilirija pod Francozi je imela po večini slovenski značaj. Zato sta jo oba tedanja slovenska slovstvenika Linhart in Vodnik pozdravila z navdušenjem. Uradni list »Telegraphe Officiel«, ki je izhajal v Ljubljani, je prinašal razprave o zgodovini, slovstvu in narodopisju slovenskega naroda. Ravno v tistem času je začel prvi slovenski časopis »Ljubljanske novice« in drugo književno delovanje. In kar je čudno za naše čase: **tedanja francoska vlada je dala svobodo razvoju narodne kulture.** Zasnovalo se je šolstvo na narodni podlagi, slovenščina se je poučevala ne le na ljudskih, temveč tudi na srednjih šolah. In znamenito je, da se je v Ljubljani ustanovila akademija ali vseučilišče, kjer se je poučevalo pravoznanstvo, bogoslovje, medicina, filozofija in druge vede. Kot priprava za vseučilišče je bil licej, ki je obsegal šest letnikov. Celo v Postojni, poleg Gorice in Trsta, so bile srednje šole. Za pospeševanje obrti se je ustanovila v Ljubljani umetno-obrtna šola in okoli 200 prostih mest je bilo namenjenih za Ilirce, da bi obiskovali podobne šole v Franciji.

Pa to je bilo v letih 1809-1813! In kaj danes pod laško vlado v letu 1920? Tisoči in tisoči slovenskih otrok v Trstu in Gorici in drugod brez slovenske šole! Francoska vlada je pospeševala omiko, a sedaj se pospešuje analfabetizem; naše šole se zapirajo in če so odprte, so slovenski otroci brez pravih, narodnih knjig; dajejo pa otrokom v roke knjige, kjer ni ne črke o nas Slovencih, kjer se proslavljajo le Garibaldi, Cavour in drugi. — Francoska vlada je ustanovila nižji licej ali višjo srednjo šolo celo v Postojni, a danes, pod laško vlado, imamo zasilno gimnazijo s par dijaki v Idriji in čudimo se, da ni vlada postavila našo edino gimnazijo — na vrh Nanosa! Francozi so pospeševali razvoj našega jezika; sedaj pa nam prepovedujejo, da ne bi smeli govoriti več po svoje niti na svoji zemlji. Za naš jezik imajo samo posmeh, in grozijo, da ga iztrebijo. Francoska vlada je bila vesela, da je izhajal slovenski časopis in ga je podpirala; sedaj pa morejo prihajati zlikovci, da razbijajo prostore tiskaren in uredništev naših listov. Francoska vlada je dopuščala društva, ki so obstojala, z njihovimi običaji, danes pa je prepovedano skoro vse — tudi naše zastave, naši narodni znaki. In vse to v času, ko nam je došlo preko Soče solnce človekoljubja in nove, doslej nepoznane svobode . . .!

Mnogo je bila storila francoska vlada za osvobojenje našega kmeta. Po načelu, da ne dela država nikake razlike med podložniki, je dobil kmet enakopravnost z gospodom. Odpravila se je osebna tlaka in kmet je bil proglašen za pravega gospodarja na svojih tleh, ki je smel poljubno razpolagati s svojim zemljiščem. Ostala je tedaj le še desetina. Pripravila se je popolna osvoboditev kmetskega stanu. — In danes? Slovenci nimamo nobene kmetijske šole, kakor jo imajo vsi drugi narodi; kolonstvo v Furlaniji odobrava vlada še danes in je zavlačuje; človek bi rekel, da se celo boji kmetove izobrazbe, da se ne bi prevzel in otresel jarma grajščakov in baronov, kakor je to še v Italiji. Za povzdigo naše živinoreje ne stori ničesar, pač pa zasleduje kmete z velikimi globami, če bi brez posebnega dovoljenja prodal kakšno tele iz hleva. Naše begunce-kmete je pustila skoro na cedilu.

Ne rečem, da francoska vlada ni bila brez napak in hib, a človek mora vendar priznati, da je bila vsaj napredna in še dosti svobodoljubna. Ko je prišla čez 110 let Italija, je mislila, da bo po svojem svobodoljubju prekosila vse, kar se je videlo kdaj pod solncem, da nasiti najprej izstradane želodce in da se ji bo potem ves slovenski svet klanjal kot svoji odrešiteljici. Ali človek ne živi samo od kruha in makaronov! Naš slovenski rod ljubi še kaj več, nego dobri skromni italijanski kmetski proletarec, ki nima želje po izobrazbi in svobodi in mora biti zadovoljen, da dela svojemu grofu ob vsakdanjem rižu in — na pol zastonj!!

Parlamentarni položaj v Jugoslaviji

Pašić o ustavodajni skupščini, Radićevem gibanju in rapallski pogodbi

BELGRAD, 16. Ker se je sestala ustavodajna skupščina, kateri gre sestava nove vlade, je Vesnićev kabinet podal svojo ostavko. Vesnićeva vlada pa bo vkljub ostavki izvrševala tekoče posle, dokler se ne sestavi nova vlada, kar se bo zgodilo po razbistritvi parlamentarnega položaja, oziroma po izvršeni razvrstitvi posameznih političnih strank, od katerih je sestavljena ustavodajna skupščina. V ta namen se sedaj vrše pogajanja med strankinimi voditelji, predvsem med radikalci in demokrati kot relativno najmočnejšima strankama. V slučaju doseže sporazuma med tema dvema strankama bi se s pomočjo nekaterih manjših strank lahko dobila dovolj močna vladna večina.

Pašić, ki je dobil po ostavki Vesnićeve vlade neuradno povabilo, da poizkuša, ali bi ne mogel sestaviti nove vlade, je imel pogovor z Davidovićem, voditeljem demokratske stranke. Tekom pogovora se je ugotovilo, da ste obe stranki za nekatere izpremembe vladnega ustavnega načrta, udejstvitev katerih bi imela za posledico pritegnitev še nekaterih manjših strank k radikalsko-demokratskemu sporazumu. Pašić je baje ob tej priložnosti tudi izjavil, da ne bo do radikalci začeli pogajanj z nobeno stranko, dokler se ne odloči vprašanje radikalsko-demokratskega sporazuma

Na vsak način pa so postale sedaj, ko se bliža odločitev, tudi stranke, ki so prvi hip po volitvah precej zakričale . . . bolj tihe in popustljive. Tako se baje pripravljajo Radićevci na pogajanja z drugimi strankami in tudi s Pašićem. Med radikalci je baje zelo zavzet za pogajanja s strankami bivše parlamentarne zajednice Protić, tako da bi se v slučaju uspeha njegovih prizadevanj sestavila vlada, v kateri bi bili zastopani kot vladne stranke, radikalci, Radićevci, Ljudska stranka — katere glasila v zadnjem času povdarjajo, da se ne njeno sedanje delovanje ne sme nikakor smatrati kot protidržavno ali separatistično in da je njen namen le preprečitev reakcijonarnih načrtov — Hrvatska zajednica, agrarci in muslimani. Sestava kabineta bi bila v tem slučaju poverjena Protiću.

Druga struja radikalske stranke, katero vodijo Vesnić, Trifković in Laza Marković hoče poizkušati vse, da pride do sporazuma z demokrati. Toda kakor se nameravajo Radićevci pogajati med drugim tudi s Pašićem, in se že pričakuje njihov prihod v Belgrad, tako se je tudi Ljudska stranka obrnila potom dr. Korošca k Pašiću v svrho dosege morebitnega sporazuma.

Parlamentarni položaj je torej, kakor se vidi, doslej še zelo nejasen in se še ne more reči, kakšna bo bodoča razvrstitev parlamentarnih strank. Doslej ima največ gotovosti, da eventuelno prevzame mesto ministrskega predsednika v prvi pravi jugoslovenski vladi Nikola Pašić.

Kot zadnji čin pred ostavko je Vesnićeva vlada sklenila dovoliti bivšemu črnogorskemu kralju Nikiti 300.000 fr. frankov letne pokojnine. Mož bo gotovo vesel s tako sijajno plačo za . . . dobro, ki je je naredil jugoslovenskemu narodu!!

Efektivno delo ustavodajne skupščine se bo začelo v drugi polovici januarja. Predstoječi božični prazniki bodo prekinili za kakih 15 dni delovanje konstituante.«

Glede hrvatskega vprašanje je izjavil Pašić:

»Za nas ne obstoja nikako hrvatsko vprašanje ločeno od ostale države. Hrvatski pooblaščeni poslanci so prišli v Belgrad v decembru 1918., da prinesejo izraz narodove volje za ujedinjenje. Vprašanje ujedinjenja je torej rešeno, in mi ne bomo dovolili, da bi kaka stranka v kateremkoli delu države motila mir. Javnost je pretiravala v precenjevanju Radićevskega gibanja, ki je obsojeno, da ponesreči. Smatram, da bodo Radićevi pristaši kmalu ubrali zakonito pot in razumeli nezmiselnost svojih iluzij. Oni bodo lahko koristili Hrvatski, sodelujoč v konstituanti.

Medtem so nemirni elementi vedno grenili življenje držav pred udejstvitvijo narodnega ujedinjenja.

Spletke habsburgovskih emisarjev, ki zastonj upajo na obnovitev stare monarhije, poizkušajo zmotiti položaj, toda ostali bodo razočarani. Mi bomo znali napraviti mir v državi in ustaliti edinstvo s pravičnim delom in načeli svobode na podlagi popolne enakopravnosti vseh državljanov, ki žive v mejah naše države. Konstituanta bo dala posamezним delom naroda široke upravne avtonomije, tako da bo mogla država dobiti na svojo stran vse elemente, ki so potrebni za njen politični mir in gospodarski razvoj. Upravna avtonomija bo razen teda odstranila vzroke mnogih nezadovoljstev.«

O rapallski pogodbi mi je izjavil Pašić sledeče:

»Če ravno nam je dala rapallska pogodba manj, nego se nam je ob drugih priložnostih ponujalo, jo sprejemamo radi kot dogovor sprave in jo bomo spoštovali. Kot stari boritelj za italijansko prijateljstvo, želim vroče, da bi se vzpostavili prisrčni politični in gospodarski odnošaji. Vsi skupni intersi, bodi na političnem, bodi na gospodarskem polju, težijo k zvezi med obema državama. Imamo isti interes, da se zoperstavimo spletkam in poizkusom, ki gredo za monarhično vzpostavitvijo s strani Habsburžanov. Trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Italijo bo obema državama veliko koristila in upam, da se bo kmalu sklenila.« (Upamo, da ne pred izvršitvijo rapallske pogodbe in dosledno ureditvijo reškega vprašanja. Rapallska pogodba je bila namreč sklenjena med drugim tudi zaradi jugoslovenskega žita ... ki je Italija presneto potrebuje, in bi bilo pričakovati, da se bo počakala izvršitev goriomenjenih vprašanj, preden se bo podpisal še kak drug dogovor. Pr. ur. »Ed.«)

Senator Ziliotto o rapallski pogodbi z ozirom na floro in fauno v Dalmaciji in D'Annunzija na Reki

RIM, 17. Novoimenovani senator Zadran Ziliotto, ki se je po vojni prelevil iz »avstrijakanta«, kateri je porabljal vsako priložnost, da se more klanjati bivšim avstrijskim vladarjem in generalom, v strastnega Italijana, je govoril včeraj v senatu o rapallski pogodbi. Po njegovem mnenju ni »slovanska država, ki se ustvarja v Dalmaciji, slabotna država nasproti Italiji, če se upošteva njeno slavoljublje in moč njene volje« in je italijanska Dalmacija, »katere prebivalstvo, sicer v večini ne govori italijanski, pač pa so italijanske . . . njena klima, flora in fauna«!

Senator Ziliotto je nadaljo izjavil, da je proti odobritvi rapallske pogodbe, ker je ne priznava D'Annunzio, »katerega mnenje več velja od mnenja 40 milijonov Italijanov, in brez soglašanja katerega je mir nemogoč«.

Naravno je, da je ves senat, ki je v začetku odobraval njegovim izvajanjem o flori, fauni in klimi v Dalmaciji, proti koncu govora razburjeno zahteval, naj vendar umolkne, kar je Ziliotto tudi storil, opravičivši se, če ni dobro govoril.

Prvi »odrešeni« dalmatinski senator ni potemtakem naredil ravno največje časti italijanskemu senatu!

Pašićeve izjave o sedanjem položaju v Jugoslaviji

MILAN, 17. »Secolo« je prejel od svojega belgrajskega poročevalca Luciana Magrinija poročilo o njegovem pogovoru s Pašićem o sedanjem položaju v Jugoslaviji, ki pravi:

»Ustavodajna skupščina, izvoljena z volilnim sistemom — je rekel Pašić — ki je v prilog manjšinam, posveča v splošnem narodno edinstvo. Jaz upam trdno, da bo znala narediti koristno delo in da bo dala državi ustavo. Večina ima dobro voljo; burne manifestacije ekstremistov nimajo nikakršne važnosti. Če je ustavodajna skupščina na videz razdeljena po globokih sporih, v bistvu se bo znala večina — to vam lahko zagotovim — sporazumeti za skupen delovni program. Ustavodajna skupščina bo rešila poverjeno ji nalogo: to je namen večine izvoljenih poslancev.

Italijanski glas o položaju na Reki

MILAN, 16. »Corriere della Sera« prinaša vest iz Opatije, glasom katere postaja položaj na Reki čim dalje žalostnejši. Poročilo najprej pripoveduje, da se dogajajo na Reki zaporedoma žalostni slučaji nedisciplineranosti in nesloge in da so na dnevnem redu incidenti, ki napolnijo z žalostjo vse Rečane. Nato opiše dogodljaj, ki se je pripetil nekemu častniku in kateri priča, da so temne sile na delu, ki jim kmalu ne bo več nihče kos. Proti častniku so bili nastopili arditi grozeče in poveljnik D'Annunzio se ni upal dati častniku zadoščenja. Poročilo zaključuje: »Tako je torej danes življenje na Reki: nekaj petja, nekaj kličev »evviva«, ploha protestov, toda na dnu neskončna žalost. To pa ne pomeni, da bi vodilni krogi odnehali od svojega upiranja. Oni zasledujejo slej ko prej svojo smer, ne da bi poslušali glasov, ki jih kličejo nazaj k resnici.«

Bolgarska in Mala ententa

DUNAJ, 17. Stališče Bolgarske po zgubljeni vojni, v katero so se dali zaplesti takratni bolgarski vodilni krogi od Nemčije in Avstrije izrabljajoč pri tem sovražno razpoloženje, ki je vladalo med narodom vsled poraza ob Bregalnici nasproti Srbom, se ni do danes še popolnoma razčistilo. Malo verjetno bi bilo, da bi se bilo v tako kratkem času precej globoko vkoreninjeno nasprotstvo nasproti Srbom poleglo, in dejstvo, da stare kraljevine Srbije kot take ni več, da je nastala v sosedščini Bolgarske nova kraljevina Jugoslavija, je gotovo uplivalo na bolgarsko javno mnenje, vendar ne v taki meri, da bi se bilo vsled tega izpremenilo v bistvu razpoloženje, ki je značilno za vso bolgarsko politiko od balkanske vojne sem. Po porazu v svetovni vojni pa je bila postala na Bolgarskem revizija politike nujno potrebna, nova orijentacija pa je silno težavna vpričo onemoglosti starih zaveznikov Avstrije, Nemčije in Turčije na eni strani, na drugi strani pa potrebe, da si mala država zagotovi zaslombo pri večjih. Zaporedna potovanja bolgarskih ministrov in politikov po Evropi pričajo, da Bolgarska pravzaprav šele išče nove smeri, po katerih bo uravnala svojo bodočo vnanjo politiko. Sedaj je na potovanju Aleksander Dimitrov, namestnik bolgarskega vnanjega ministra Stambulinskega. Nasproti nekemu sotrudniku lista »Neue Freie Presse« se je izjavil Dimitrov, da se Bolgarska z vnemo zanima za razvoj Male entente, ki bi imela nalogo združiti vse male narode v skupno obrambo. Toda Bolgarska, pravi Dimitrov, bo šele tedaj lahko precizirala svoje stališče, ko bo Mala ententa že ustanovljena, kajti takrat šele bo mogla bolgarska vlada soditi, se li ujemajo interesi Bolgarske z ustrojem Male entente ali ne. Jugoslovenci, pravi, da so nasproti Bolgarski agresivni, da pa je to umljivo, zakaj rane, ki jih je bila vojna zasekala Srbom, ki tvorijo največjo tretjino Jugoslovenov in so neposredni kompaktni mejaši Bolgarske, se še niso popolnoma zacelile. Čim bodo Srbi preboleli spomine na pretklo vojno, se bo tudi njihovo razpoloženje nasproti Bolgarski ublažilo. Najbolj pereče vprašanje bolgarske države je, pravi minister, vprašanje dohoda k egejskemu morju. Samo avtonomija Tracije bi mogla zagotoviti Bolgarski tak dohod k egejskemu morju, kateri je za Bolgarsko največjega trgovinskega pomena. Obenem bi avtonomija Tracije jamčila za mir v Macedoniji in Traciji. Vsekakor pa si je, pravi, bolgarska vlada svesta težkoč tega vprašanja, zlasti dvomi, da bi bila Grška voljna privoliti v tako rešitev. Odnošaji med Bolgarsko in Romunsko pa so, pravi Dimitrov, jako dobri blagodarec pravičnemu postopanju romunske vlade nasproti bolgarskim narodnim manišinam, katere so bile ostale v romunskih mejah.

Avstrija sprejeta v Zvezo narodov

ŽENEVA, 16. Na včerajšnjem zborovanju Zveze Narodov je bilo sprejeta v Zvezo tudi Avstrija.

Sobotni škandal v italijanski zbornici

RIM, 16. Včeraj se je sestala zbornica v svrho seslišanja poročila komisije, ki je bila imenovana v svrho ugotovitve sobotnega glasovanja v zbornici, ki je povzročilo toliko razburjenja in spravilo v nevarnost celo nadaljni obstoj sedanje vlade. Poročilo komisije pravi, da se je štelo v svrho ugotovitve zakonitega števila 66 poslancev na dopustu, dočim bi se jih bilo moralo šteti le 33. Tak sistem da je sicer parlamentarna navada, toda tajniki da bi bili morali na to opozoriti predsednika. Z vladne strani da se ni storilo nič, kar bi bilo moglo vplivati na izid glasovanja. Poročilo zaključuje z izrazom upanja, da se v bodoče ne bodo ponavljali taki slučaji. Poročilo je bilo v glasovanju odobreno.

Predsednik zbornice De Nicola je vsled sobotnega incidenta predložil ostavko, ki pa je zbornica ni sprejela. Socijalisti so se vzdrževali glasovanja o tem vprašanju. Smatra se, da bo De Nicola umeknil svojo ostavko.

Vesti iz Jugoslavije

Jugoslavija v poljskem časopisju. Zadnje čase postajajo zveze med nami in Poljaki nekoliko tesnejše. Znamenje in posledica tega dejstva je tudi večje zanimanje, ki ga poljsko časopisje posveča Jugoslaviji.

Zelo simpatično pisan je članek, ki ga je priobčil »Dziennik Poznanjski« v 253. številki; živahno slika lepoto in bogastvo naših pokrajin ter kaže, kako bi se dale trgovske zveze zasnovati med Poljsko in Jugoslavijo. (Članek je podpisan: J. N.)

Največ zaslug za populariziranje Jugoslovenstva v poljskem časopisju pa ima dr. T. Lubaczewski, mlad Poljak, prvi tajnik poljskega generalnega konzulata v Zagrebu. Njegovo pero sem opazil letos junija meseca v tistih dneh, ko je regent posetil Zagreb in Ljubljano.

Dne 30. oktobra 1920. je »Kurier Lwowski« priobčil njegov članek: »Komunistični pokret med Jugosloveni«. V članku se naglaša, da razni nezadovoljneži, ki včasih zgrabijo za ostrejše orožje, še niso boljševiki, ker o boljševiški teoriji nimajo često niti pojma; take mase je ločiti od organiziranih komunistov, a tu je zopet razlika med Bosno in Srbijo na eni strani in med Hrvatsko in Slovenijo na drugi; tam so komunisti izobraženci, tukaj pa delavci. — Dne 8. novembra je isti pisatelj v »Kurieru Lwowskem« napisal članek: »Po odločitvi na Koroškem«, datiran iz Ljubljane: »Žalost Jugoslovenov zaradi Koroške,« pravi avtor, »najlažje ž njimi delimo mi Poljaki, ki nas je podobna usoda plebiscita zadela pred kratkim v Varmiji. (Takrat je Jugoslovija govorila prezirno o Poljakih, češ, nič ne veljajo, zato so plebiscit izgubili; a doživeli smo mi sami kmalu svojo Varmijo (Varmija je pokrajina na vzhodnem Pruskem, ki je bila stoletja pod pruskim gospodstvom). Pri tem konstatira: »Rezultat (vsiljenega) plebiscita je bil naprej določen; ni se namreč moglo misliti, da bi ljudstvo, ki je bilo izza 1000 let pod nemškim jarmom, še imelo toliko narodnega čuta, da bi se izjavilo za svojo domačo stvar, za državo, katere prav nič ni poznalo in katero je avstrijska agitacija predstavljala kot kaos, kot zlepek brez prihodnjosti itd. Veliko ulogo so pa pri tem imeli tudi italijanski uplivi. Italijanom je bilo več do tega, da bi Jugosloveni izgubili igro, nego Avstrijci sami — šlo jim je za direktno zvezo z nemškim zaledjem za Trst«. — Dne 11. novembra je v »Kurieru Lwowskem« izšel članek Lubaczewskega: »Kmetski upori na Hrvatskem«; tu so natanko opisane grozote, kako so kmetje nastopali takrat v belovarskem okraju — sram nas je tega pred svetom — a opisana je tudi debata o tej stvari v Narodnem predstavništvu. Pisec, ki sicer piše povsem nepristransko, tu pritrjuje demokratom, ki so trdili, da dogodkov niso toliko krivi kmetje, kakor domači in tuji agitatorji in da je naša naloga, poučevati ljudi, da danes niso več sužnji, ampak državljani svobodne države. — Dne 15. novembra je v istem listu izšel članek Lubaczewskega »Pred konstituanto«, ki točno informira o pripravah za volitve v konstituanto, »ki bodo odločile ne samo o konstituanti in državnih zakonih, ampak o vsej bodočnosti Jugoslovenstva«. — (Dr. Fr. I. v »Slov. Nar.«.)

Glas iz Koroške. Avstrija je prevzela upravo. Zopet smo sužnji. Pa vse nekako drugače se živimo sedaj kot smo se pod staro Avstrijo. Nismo več tako boječi; samozavestni smo. Plebiscitni boj nas je vzdramil in utrdil in ni je sile na svetu, da bi nam vzela našo ljubezen do Jugoslavije. Nemčurje seveda to jako jezi; napadajo nas, dajejo nam različna imena, a vse nič ne pomaga. Jugoslavija nam je pri srcu, vse kar nas spominja na njo, je še vedno »naše«. Jugoslovenski denar je »naš«, — pa zelo radi ga imajo nemčurji — jugoslovenski vojaki in orožniki so »naši«. Nekateri se jezijo, drugi se sramujejo, da so bili — judeži. Spoznali smo se popolnoma. Heimatsratovci, volksverovci sedajo h koritu. Konjski kupci in mešetarji pa se dušijo in preklinjajo, ker nimajo več »kšefta«. Avstrijski orožniki vedno sitnarijo in se jako zanimajo za zavedne Slovence. Obetajo vsem deveta nebesa, — a kdo jim veruje!

Jako težko stališče imajo učitelji, ki so še ostali tukaj in so morali prositi za sprejem v avstrijsko službo. Deželni šolski svet v Celovcu ne reši njih prošenj, pač pa že imenuje na njihova mesta mlade, neizkušene učitelje — volksverovce. Novoimenovani načelniki krajnih šolskih svetov, seveda zaupniki »Heimatsrata«, preganjajo slovenske učitelje iz stanovanj. Po zanesljivih informacijah nobeden slovenski učitelj, — če bo sploh kateri sprejet — ne ostane na svojem stalnem mestu; nastavljeni bodo po najbolj nemčurskih občinah, kjer jih bodo že primerno priporočali »Heimatsrati«. Kdo jih bo ščitil? Kje bodo našli podporo in pomoč? Zelo pogrešamo slovenskih listov, posebno žal nam je za »Korošca«, ki je nam tako po domače

oteval nemčurje. V Celovcu je začel žhajati pod komando »Heimatsrata« nov list »Koroška domovina« kot naslednik zloglasnega lista »Koroška Koroščem«. — Žemlje in belega kruha ne vidimo več. Splošno vsi Slovenci trdno upamo in tudi javno govorimo, da pride še Jugoslavija nazaj. Mogoče je imel nemški orožnik prav, ko je rekel: »Ko bo pela kukavica, nas ne bo več tukaj . . .« Samo tega si želimo.

Domače vesti

O biskupu Mahniču, oziroma o njegovi kremeniti značajnosti in doslednosti na obrambi narodnih pravic in njegovem trdnem slovanskem mišljenju in čustvovanju, naj podamo še par značilnih črtic. Spominjamo se, da so nam bogoslovci pripovedovali svoj čas, kako je bil pokojni škof dr. Mahnič, tedaj profesor v goriškem semenišču, odločno nasproten vsakemu bizantinizmu in hlinjenju lojalnosti. Očitno je namreč kazal, da se on nikakor ne strinja s tem, da se ob oficijelnih prilikah po višjem nalogu prepeva v semenišču avstrijska cesarska pesem!! — Druga pomenljiva reminiscenca iz poslovanja dr.a Mahniča bi bila tale. Kot škof je uradno dopisoval višjim oblastim **le hrvatski!** Bil je v tem pogledu izjema med našimi škofi. Tržaško namestništvo je tedaj — kakor nam je znano iz zanesljivega vira — poizkušalo, da bi — ali zlepa, ali zgrda — pripravilo krškega škofa do kakega popuščanja. Ali zastonj! Mož je bil neizprosen in neupogljiv. Zavedal se je, da je škof hrvatske škofije! Ostal je pri hrvatskem dopisovanju z vsemi oblastmi. — Tretji zgled. Pokojni kanonik Volarič na Krku je bil na glasu neizprosnega, radikalnega hrvatskega politika, in zato seveda zapisan v črnih bukvah tedanjih avstrijskih vladnih krogov v Primorju. Ob neki priliki so ti krogi svarili biskupa Mahniča pred tem »upornežem« in »rogoviležem«, češ, naj ga nikar ne posluša in naj se ne udaja njegovemu vplivanju! Škof Mahnič pa jim je odbrusil na kratko: »To je pravi mož, ker je — značaj! Takih potrebujem.« — V krški škofiji so mešane župnije: nekatere imajo staroslovensko, druge latinsko liturgijo. V neki župniji s slovenskim bogoslužnim jezikom se je neki, seveda nemški »veliki zverini« rodilo dete in tedanji cesarski namestnik baron Rinaldini je po želji dotičnega — srečnega očeta osebno pritisnil na škofa, naj bi se v tem slučaju dovolila izjema in naj bi škof dal nalog, da se otrok krsti latinski! Škof pa je cesarskemu namestniku v licu **odklonil** suho in odločno: »Če želi, da se otrok krsti latinski, naj ga le nesejo v drugo župnijo, kjer je cerkveni jezik latinski!« Mari niso to značilne reminiscence, ki pričajo, da smo imeli v Mahniču res — svojega škofa?! Pokojni dr. Anton Mahnič je bil pač izrazita individualnost kakor izklesana iz — jekla. Zato je izguba tega cerkvenega dostojanstvenika tem težji udarec za naš narod v Istri, ki bolj nego kedaj, potrebuje sedaj — takih braniteljev njegove pravične stvari.

Ne ubupujte! Prejeli smo: »Ne obupujte! Med obema narodoma prično prisrčni prijateljski odnošaji.« — Tako čitamo večkrat tudi v »Edinosti«. Kdo veruje to? (Tega nismo mi trdili ali pisali nikdar, marveč smo vedno le navajali take ali slične izreke državnikov, posebno italijanskih. Pač pa opozarjamo vedno na nelzogibne pogoje, pod katerimi bi moglo priti, če že ne do prisrčnih, pa vsaj do znosljivih odnošajev med obema plemenoma na tem ozemlju. Prip. uredništva).

Drugi opisujejo: Ali se bomo morali sedaj italijansko učiti? Kake nazore imajo nekateri že sedaj, je razvidno iz sledečega. Neki cestar v logaškem okraju je že povedal svojim delavcem, da bodo morali samo italijansko dopisovati, če bodo hoteli kaj doseči. Le tedaj — je rekel — ko bo prihajal on, jih bo po slovenski — zmerjal. Iz nekega drugega kraja se čuje, da so nekatere učiteljice dobile obvestilo, da bodo morale v neki kurz v Videm, da se priuče italijanščine. — »Tukaj smo, tukaj ostanemo!« Tako, v slovenskem jeziku pisano brošurico so imeli italijanski častniki že takoj ob prihodu semkaj in so jo dali čitati gospicam, da je bil slovenski narod — pravijo — stoletja v sužnjosti, a da se je vendar ohranil. Res je to. Ali tedaj ni bilo šol, ni bilo železnice in drugih takih naprav. Tudi ni bil svet tako obljuden, kakor je sedaj. Italija ima odveč človeškega materijala vkljub vojni. Pred vojno je govorila statistika o 280.000 ljudi na leto, ki so se morali izseliti, ponajveč v južno Ameriko. Tudi danes ni tam dovolj dela. Precej se jih je naselilo v »novih pokrajinah«. Na naši strani pa ni pravih voditeljev, drugi govore že sedaj, da se izsele. Ostali bi le reveži, delavci, kmetje. Če bo hotel kdo kaj doseči pri kakem uradu, bo moral goveriti ali pisati italijanski. Saj vidimo že sedaj same italijanske uradnike tudi v čisto slovenskih krajih. Slovenščine se ne bo učil nihče, pač pa se bodo Slovenci učili italijanščine. Priseljenci bodo izpodrivali domačine, ker bodo prvi imeli zaščito in ker bodo delali cenejše.

(Pripomba uredništva. Naj nam oprosti gospod dopisnik, ako mu odkrito povemo, da se absolutno ne strinjamo z njegovim črnogledstvom. Da je danes hudo, to je že res. Ostalo pa bi tako, če bi mi držali roke križem. Pa ne bomo! Največja pogreška naših ljudi je, da vedno gledajo edino na to, kar bi hotel kdo drugi proti nam, mesto da bi se zavedali tudi tega, kar bomo hoteli sami! Bo tudi od nas odvisno, če se bomo znali vsposobiti za borbo za to, kar bomo hoteli. In naj se ne pozabija, da sedanje izjemno stanje, ko ni mogoč nikak političen razmah, ne bo trajalo vedno. Mi smo vendar nekoliko drugačne konstitucije, nego so bili beneški Slovenci leta 1866! Če si pa bomo sami že v naprej zapisovali smrtno obsodbo, potem — seveda — pride počasno umiranje. Objavili smo gornji dopis ravno zato, ker nam daje povoda, da kličemo vnovič našim ljudem: Ne obupujte! Dvigajte v ljudstvu moralo in govorite mu: veruj, da boš živelo!

Tudi odmev »incidenta«. Pišejo nam: Povedali ste že, kako je »Piccolo« srečno rešil in v svojo zadovoljnost, neijubi mu dogodek v dvorani Tartini povodom Miklavževega večera. Dobro in primerno ste označili »Piccolovo« — diplomacijo. Saj je znano, kako zna dober diplomat tudi grdim dogodkom — če ga malce kompromitirajo — dajati nedolžno lice. Vendar pa ste pozabili na neko okolnost, ki pa je glavna točka in ji je vse drugo opisovanje v tržaškem listu, le v dekoracijo, kar naj vse skupaj ustvarja domnevo, da so bili napadalci najnedolžnejše dušice, ki so se po neljubem naključju le — nekoliko zmotile. A ravno ta točka priča — ker je drzna laž — da je »Piccolov« diplomatski »komunike« narekovala — zadrega. »Piccolu« je že sploh neresnica kaj priročno sredstvo. Kako naj bi potem ne lagal tedaj, ko je zadrega huda! Laž pa je v slepomišljenju »Picccola« kakor da bi se bil »incident« rešil povoljno in v obojestransko zadovoljstvo. — To ni res, to je laž. Niti napadalci sami niso bili menda zadovoljni in so le delali lepe obraze h kislemu dogodku. Prireditelji sami pa so vkljub vsem opravičevanjem odhajali z ogorčenjem v srcu in zgražajoč se na tem, da so taki nekulturni dogodki in izbruhi in netolcrance sploh možni v mestu, ki hoče biti šteto med kulturne. In tudi danes še niso izpremenili te sodbe.

Stavka državnih nameščencev traja dalje. Dasi je z včerajšnjim dnem potekel že peti dan, odkar je bila proglašena, vendar se ni zgodilo še ničesar takega, **kar bi** upravičevalo pričakovanje skorajšnje rešitve tega vprašanja.

Kumarjev koncert, ki bi se imel vršiti na Opčinah, je lokalno poveljstvo karabinerjev **prepovedalo.** Nam zastaja sapa.

Svetovančani! Jutri, v nedeljo 19. t. m. ob 4 in pol popoldne, se bo vršil v našem »Narodnem domu« umetniški koncert, kakoršnjega še ni bilo pri nas in kdo ve, kdaj se nam bo nudila zopet prilika slišati najboljše slovenske umetnike na našem odru. — Naša dolžnost je, da se tega koncerta udeležimo polnoštevilno, da tako dokažemo, kako znamo ceniti umetnost in naše umetnike!

Vojni ujetniki, povrnivši se iz Rusije. Na gradu v Trstu se nahajajo sledeči vojni ujetniki, povrnivši se iz Rusije: Karel Tomažič, Vipava; Josip (in ne Ivan, kakor poročajo italijanski listi) Štrukelj, Bovec; Štefan Mikuž, Pevma; Miljutin Garatti, Kanal; Ivan Racman, Trst; Ivan Guštin, Pazin; Anton Damjan, Motovun; Peter Benvenju, Motovun; Josip Herdina, Mavraž; Ivan Putinja, Dračevac; Mate Orlić, Krk-Punat.

Uradne vesti

Legitimacija za mlekarice. Tržaško mestno županstvo razglaša: V smislu odloka gen. civ. komisarijata z dne 13. novembra 1920, št. 649-9863 mora vsak, kdor prodaja v Trstu mleko na dom, na javnih ulicah ali javnih trgih, imeti od prvega januarja 1921 naprej izkaznico o istovetnosti, katero izda vaški načelnik ali župan občine, kjer kdo biva. — Županstvo pozivlje radi tega vse one osebe, ki prodajajo mleko, in prebivajo v tržaški občini, da se zglasijo koj v občinskem uradu za prehrano na starem trgu (Piazza vecchia) št. 1 od 8. do 11. in od 16. do 18. ure. Prinesejo naj s seboj osebno sliko ali fotografijo in kako listino, ki dokazuje njih istovetnost. — Opozarja se interesente na odredbo v 2. členu navedenega ukrepa, zbog katerega se bodo oni, ki prekršijo ta ukrep, aretirali in oddali politični oblasti v svrho, da jih kaznuje.

Društvene vesti

Skupina Viktor Parma priredi v nedeljo, dne 19. t. m. zabaven večer v prostorih »Del. kons. društva« pri Sv. Jakobu s sodelovanjem pevskega zbora in dramatičnega odseka. Med posameznimi točkami bo sviral orkester; tako tudi na prosti zabavi. Začetek ob 17. uri.

Pevski zbor telovadnega društva »Sokol« na Vrdeli ima danes zvečer točno ob 8 pevsko vajo. Vsi pevci in pevke naj se je gotovo udeleže. — Ker se bliža letni zaključek, so naprošeni vsi člani in članice, da poravnajo še pred zaključkom članarino za tekoče leto.

Iz tržaškega življenja

Predrzen beg šestih roparjev iz zaporov v ulici Coroneo. Včeraj ponoči je pobegnilo iz zaporov v ulici Coroneo šest roparjev, med katerimi so se nahajali sami vlomilci in nočni napadalci. Tolovaji so prežagali dvojno železno omrežje na oknu ter se na ta način spustili po vrvi na dvorišče ječe in od tu so splezali čez zid na ulico Coroneo. Vseh šest zasleduje policija. Pišejo se: Josip Furlan, tatovi ga zovejo med seboj »Pepi Schizzo«; »Pepi Schizzo« ima na vesti roparski napad, ki ga je izvršil pred nedavnim časom na ulici Paduina; František Amorj, med seboj ga zovejo »Frankais«, specijalist za tatvine blaga in tkanin; Valerio Cimolino, Nadich Josip, Fabretti Francesco, ti trije specijalisti za vlome, Sulich Kristjan, specijalist — žepni tat.

Beg dveh vojakov iz ječe. Preteklo noč sta pobegnila iz ječe, ki se nahaja v ulici Tigor, dva vojaka. Zaprta sta bila zato, ker sta se udeležila velike tatvine. Vojaška in civilna oblast zasleduje omenjena vojaka.

Smola. Sinoči okoli 22. ure je pripeljalo nekaj moških na rešilno postajo 30letnega Alojzija Natharen, bivajočega v Rojanu št. 10. Možje so pravili zdravniku, da je prišel Natharen pijan domov ter se začel prepirati z ženo in sosedi. Žena ga je po svoji stari navadi začela zmerjati s pijancem in s pijano kravo. Moža je to tako razburilo, da je ves razjarjen hotel skočiti nad ženo in jo mislil nabiti s pestmi. Ali glej! Namesto, da bi vdaril po ženi, je vdaril po šipi, ki je zažvenketala na tla. V istem hipu je imel naš Alojz roko vso porezano tako, da mu je kri kar curkoma kapljala z roke. Nekaj dobrih sosedov je spremilo Natharena na rešilno postajo, kjer mu je zdravnik obvezal rano ter ga nato dal odpeljati v mestno bolnišnico.

Kap jo je zadela. Sinoči je bil zdravnik rešilne postaje nemudoma pozvan v **Rojan št.** 635. Tam je našel ležati na tleh 73letno Matildo Musizza, ki ni dala od sebe nobenega znaka življenja. Zdravnik ni mogel drugega ugotoviti kot smrt.

Oh, to nesrečno vino! Včeraj popoldne se je napil Josip Cuban v prosti luki sladkega vinca. Cubanu, ki ni mnogo vajen vina, se je kmalu začelo mešati v glavi. Ravno v istem času sta prišla mimo dva orožnika. Cuban jih je začel zmerjati in psovati z raznimi nemoralnimi priimki. Orožnika, ki sta se čutila žaljena, sta odpeljala pijanega Cubana v zapor.

Nesreča pri delu. Včeraj popoldne so pripeljali z neko javno kočijo na rešilno postajo 19letnega kurjača Frančiška Ignarra. Omenjeni mladenič je popravljal parnik »Arcadia«, a pri tem mu je padel težak kos železa na nogo ter mu zmečkal več prstov. Zdravnik rešilne postaje mu je obvezal rane na nogi ter ga dal nato odpeljati v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v IX. oddelek.

Na snegu se mu je spodrsnilo. Včeraj dopoldne je prišel iskat pomoči na rešilno postajo v spremstvu svoje matere 19letni Albin Popper, stanujoč v ulici Tigor št. 21. Na zdravnikovo vprašanje, kje da je zadobil rano na nogi, je mladenič odgovoril, da se mu je spodrsnilo na snegu. Zdravnik je ugotovil, da ima zlomljeno piščal leve noge, nakar ga je dal odpeljati v mestno bolnišnico.

Tatovi v stanovanju. Preteklo noč so neznani tatovi vdrli v stanovanje Karle Zininit, stanujoče pri sv. Ivanu št. 702. Iz kuhinjske omare so ji odnesli 300 lir v denarju in dve zlati verižici, vredni 800 lir. Zininitijeva je naznanila tatvino kvesturi.

Pes jo je ugriznil. Včeraj dopoldne je prišla iskat pomoči na rešilno postajo 9letna Alojzija Sobez, stanujoča v Boljuncu št. 3. Pravila je, da je dražila psa, kateri jo je potem ugriznil v nogo. Zdravnik ji je obvezal nogo ter jo nato poslal domov.

Dopisi

Smrtna nesreča na lovu. Iz Tomaja nam poročajo: Včeraj predpoldne je bil veleposestnik Emil Černe z dvema prijateljema na lovu. Zasledovali so lisico, ki jo je eden lovcev tudi obstrelil. Lisica se je, iskajoč skrivališča, zatekla v neko jamo, ki pa ni globoka in se je eden lovcev moral spustiti v jamo za lisico. Pri tem je zaklical Emilu Černetu, naj mu poda puško. Hoteč ustreči tej želji, se je Emil sklonil, da bi onemu v jami podal puško. Nesrečen slučaj pa je hotel, da se je puška izprožila in mu je iz neposredne bližine udaril ves strel v obraz. Poškodba je bila tako silna, da je Emil Černe na mestu obležal — mrtev. Tragična smrt splošno priljubljenega mladega moža — bilo mu je šele 38 let — je vzbudila vseobče najglobje sočutje in hude žalost po vsem Tomaju. — Tudi na tem mestu izrekamo številni in ugledni družini Černetovi — izlasti pa 81letni materi pokojnikovi — iskreno sožalje na izgubi sina-edinca, preminulega na tako tragičen način. Splošno sočutje naj ji bo v tolažbo!

Postopanje na jugoslovenski meji. Pred par tedni sem potoval preko Logatca v Trst. Čakali smo na vlak več ur; radi tega sem imel čas govoriti z nekaterimi Amerikanci, ki so se vračali domov. Eden je britko tožil, da so mu na Verdu vzeli okoli 200 dolarjev, dasi je dokazal, da je italijanski državljan. Sicer je dobil potrdilo, ali, kako prihaja človek, ki je napravil dolgo pot iz Amerike, da je obiskal svoje stariše v Slavoniji, da mu na meji odjemljejo skoro ves denar? Takih slučajev je več. Potem se, seveda, ni čuditi, da so ljudje tako ozlovoljeni. Neki drugi mi je povedal, da so že v Borovnici ustavili neke Rumune, ki so potovali na Francosko ter jim vzeli ves denar, tako, da se je moral eden iz družbe napotiti nazaj na Romunsko po denar, da bodo mogli potovati dalje. Prav je, da se zasleduje Žide in druge špekulante, ki nosijo tisočake in milijone čez mejo; ali, to ne sme veljati za vse, posebno pa ne za reveže, ki imajo s seboj morda komaj za vožnjo. Morda bo kdo v Jugoslaviji čital te vrstice in da, če ima kaj bezede, ukrene kaj proti takemu postopanju obmejnih organov.

Jugoslovani, zbirajte pridno za Tiskovni sklad „Edinosti“!

DAROVI

V počeščenje spomina g. Makса Knavsa darujejo za Božičnico Linči in Saša Knavs 100 L in Franjo Hmelak 100 L. Denar hrani blagajničarka CMD.

Za božičnico istrske CM družbe daruje N. N. 12 L.

Borzna poročila.

Tečaji:

V Trstu, 17. decembra 1920.

Jadranska banka	396
Cosulich	468
Dalmatia	395
Gerolimich	1820
Libera Triestina	700
Lloyd	1940
Lussino	2100
Martinolich	325
Oceania	458
Premuda	500
Tripcovich	520
Ampelea	631
Cement Dalmatia	400
Cement Spalato	403
Krka	590

Tuja valuta na tržaškem trgu:

V Trstu, 17. decembra 1920.

Neprepečatene krone	5'— 5'50
avstrijsko-nemške krone	4'65— 5'25
čehoslovenske krone	32'— 33'—
dinarji	74'50— 75'—
leji	38'50— 39'—
marke	38'50— 39'50
dolarji	28'35— 28'40
francoski franki	167'50—168'—
švicarski franki	440'—445'—
angleški funti, papirnati	98'60— 98'80
angleški funti, zlati	114'—115'—
rubli	18'— 20'—
napoleoni	92'— 94'—

MALI OGLASI

PRODA SE zakonska spalna soba. Molino grande 44, vrata 8. 706

GOSPODIČNA, sama, uradnica išče sobico pri gospè sami ali pri mali družini. Ponudbe pod »Ivanka« na upravo. 708

PRODA SE hiša za vsako trgovino, z lepim vrtom, dvoriščem in vodnjakom. Pojasnila: Trnovo št. 5 pri II. Bistrici. 709

KUPUJEM vreče in cunje. Cunje plačam do 40 L qvintal. Molino grande 20. Babič. 707

KUHARICA in hišna lepega obnašanja, dobite takoj službo v vili Emilia. Ulica Commerciale 353. 710

ŠIVILJA izdeluje brezhibno in takoj obleke za promenado, ples, zimske plašče in površnike, oblekce za otroke. Specijaliteta tailleurs. Prenovljenja. Cene zmerne. Trg Oberdan 5, IV.

KUPUJEM staro železo, cunje, kosti in steklenice. Občine, št. 345. 696

POZOR! TRGOVCI! POZOR! Kdor želi dobiti 1 vagon velike, trpežne ter fino glasirane **lončene posode** po nizki ceni, naj nemudoma javi svoj naslov V. Peternel-u, Hotel Gržina, St. Peter na Krasu. 705

LESIČJI KOŽUHI IZDELANI, črni, sivi in temnorujavi ter sealskin za štole, se prodajajo po nizki ceni. Ustrojenje, izdelovanje in barvanje kožuhovin se izvršuje z jamstvom. TRGOVINA KOŽUHOVIN V VIA GATTERI 32, TRST. 624

Krone srebrne, zlate cenah le **Pertot** ul. S. Francesco 15, II. n. plača po najvišjih **Krone** (279)

V Razdrtem št. 16 (303) se odda popolnoma urejena **MESNICA** z klavnico, ki služi za okolico 10 vasi.

ZASTOPSTVO JUŽNE ŽELEZNICE

Prodaja voznih listkov iz Logatca za vse postaje južne železnice, v Jugoslaviji in Nemški Avstriji v potniški pisarni „COSULICH“, Società Triestina di Navigazione via Milano 10, pritličje. **Agencija želez. voznih listkov, Via Borsa 2.** (186)

Prilika!

Dobro upeljana **kupčija z vinom v Sežani** se proda.

Pojasnila daje tvrdka F.lli Lomazzi, Trst, ul. Valdirivo št. 21. (289)

Zlato in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. **Albert Povh, urar, Mazzini 46** (291) (v bližini drvenega trga)

JADRANSKA BANKA

Del. glav.: K 30,000.000. Rezerve K 10,000.000

Beograd, Celje, Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, TRST, Zadar, Zagreb

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle.

Sprejema vloge

na hranilne knjižice ter jih obrestuje po 3½%, a v bancogiro prometu po 4%.

Vloge, ki se imajo dvigniti samo proti predhodni odpovedi, sprejema po posebno ugodnih pogojih, ki se pogodijo od slučaja do slučaja

Daje v najem varnostne predale (safes)

Bančni prostori v Trstu se nahajajo: **ul. Cassa di Risparmio, ul. S. Nicolo**

Telefon: štev. 1463, 1793, 2876

Blagajna posluje od 9 do 13

KRONE plača vedno par c. več nego vsak drugi — kupec, edinole — **Alojzij Povh,** trgovina Piazza Garibaldi št. 3, tel. 3-29 (prej trg Barriera) (28

PELLEGRINO CINCELLI

Trst - ulica Malcanton štv. 9 - Trst

(Hiša ustanovljena leta 1828.)

KOŽE in USNJE za ženske in moške.

Box in Chevreaux, lak, podlage in vsakovrstni predmeti za čevlje itd.

Vse po ugodnih cenah Postrežba točna.

PODLISTEK

TUJINEC (20)

Danilo Šimunović.

Njegovemu sinu Nikoli, bratu pokojnega dekana don Joze, je bilo še le pet let, ali moder in pameten je bil že tedaj. Oče ga je naučil — tako in tako — mali Nine pa se je, ko so oni večerjali, povspel na turški voz in legel pod vrhno suknjo. Turki so se odpravili takoj po polnoči, ker pot jim je bila dolga, in odpeljali so se, ne da bi kaj slutili.

Komaj da so imeli pol milje pota za seboj, pa je Pekić kakor blazen, s puško v eni, s sabljo v drugi roki, kričal po Sabljarjih: »Dvignite se, bratje, Turki so mi odvedli sinu!«

Planilo je staro in mlado, pak za Turki, a ko so ti čuli tolik vik za seboj, so se ustavili, in poslušali . . .

— Nine moj, Nine-e-e-e! je klical Pekić, a mladi malopridnež z voza, kar je le mogel hitro: »Tu sem, oče, odnesli so me Turki, gorje mi je!«

—Sem dete, ali b. krvi, Mohameda vašega! — je grmel Pekić, a za njim drugih sto glasov v temni noči, da so se ti lasje ježili.

Jadni Turki so se čudili in se rotili, da ne vedo za nič, ali zastonj. Pod ostrinami sabelj in puškinimi cevmi na prsih so morali dati toliko dukatov, kolikor glav je bilo, ker so se bali, pustiti jih krvave na poti.

Prve dni je mislil vsakdo, da se je dogodilo res tako, kakor so videli na svoje oči. Ali kasneje so začeli dvomiti, in da bi izkušali Pekića, so ga vprašali, kako mu je prišla na um taka pametna stvar? A on jim je slednjič rekel, da se je izmislil tako, ker se je spomnil, kako je Josip Pravični skril zlato čašo svojim bratom v vreče z žitom, ko so prihajali iz Misira.

In sedaj, vsakkrat, ko so pred Nikolom Pekića omenjali tega dogodka iz njegovih otročkih let, se je zasmejal in menil: »Ali so se prestrašili, nesrečneži, no, saj so bili neverni Turki, pak dobri Bog odpusti tudi mojemu očetu in vsem nam. Tembolj, ker so bili tedaj taki divjaki.«

Ali, ko so po Sabljarjih tako modrovali, tudi po ostali Ravni niso bili neumni. Tudi oni so imeli svoja pravila, ki so se jih dobro posluževali ob različnih prilikah; ali vsa ta pravila bi mogli zvesti na eno: čegar je moč, tega je tudi oblast, čegar pamet, tega tudi denarnica.

Da bi kdo od njih zahteval pravice nadalje, to ni bilo v navadi: razun svojih lastnih čuvajev, harambašev, najemnikov, ki so bodili po Ravni, niso želeli, da bi se kdo vtikal v njihove stvari. In ker je bila pri teh moč, a često tudi pamet, so ti tudi gledali, da ostane v veljavi ta domači zakon.

A ta ni veljal samo za imetje, marveč tudi za druge stvari, in celo tudi za ljubezen. Če je bilo kako dekle na glasu zbog bogastva in lepote, ni mogla tako lahko vzljubiti, kogar je ona hotela, niti ne tistega, ki bi ga hotali roditelji, marveč je prišla v roke tistemu, ki jo je znal prvi oteti.

Ali, ravanjski možje se niso toliko pehali za lepotice, marveč za tiste, ki so donašale veliko doto, in želeli so jo pridobiti za-se, za kar se je zavzemala tudi vsa rodbina njihova. Radi tega so bile »dotarice« vedno previdne in so se izogibale samotnih krajev, kolikor so le mogle.

(Dalje.)

†

V neizmerni in neopisni žalosti naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš preljubljeni oče, sin, brat in svak

EMIL ČERNE

veleposestnik v Tomaju

danes, ob 10. uri predp., smrtno ponesrečil na domačem lovu.

Pogreb predragega pokojnika se bo vršil v nedeljo, 19. t. m., ob 3. uri pop.

TOMAJ, 17. decembra 1920. (804)

AMALIJA ČERNE roj. ŠKARJA, soproga.

Amalija Černe, mati. **Nadica,** hčerka.

Albina por. Laharnar, Antonija por. Platzer, Pavla por. Zurchi, Lea por. Žuk, sestre.

Dr. Peter Laharnar, dvorni svetnik, **Josip Platzer,** višji sodni svetnik, **Dr. Ivan Zurchi,** zdravnik, **Dr. Evstahij Žuk,** ukrajinski stotnik-avditor, zetje.

Vsaki izkaže se tovariško odkritosrčno in naj se spomin pokojnikov počasti z eventualnimi darovi v dobrodelne namene